

Utvärdering av offset-avtal – delrapport 2: Springer Compact och Institute of Physics

Bibsamkonsortiet har slutit så kallade offset-avtal med förlag för att stödja utvecklingen mot att fler av de deltagande organisationernas publikationer publiceras Open Access (OA), till kontrollerade kostnader. Springer Compact (SC) är ett offset-avtal mellan förlaget Springer Nature¹ och 40 svenska organisationer genom Bibsamkonsortiet med stöd av Kungliga Biblioteket (KB) och Vetenskapsrådet (VR), som syftar till att kombinera prenumerations- och publiceringsavgifter². Avtalet löper mellan juli 2016 och december 2018. Under 2016 har Bibsam slutit ytterligare ett offset-avtal med Institute of Physics (IOP), vilket har tillkommit i utvärderingsuppdraget. Detta avtal löper från januari 2017 till december 2019.

Detta dokument utgör den andra delrapporten i utvärderingen av SC, och baseras på dataunderlag från helåret juli 2016 - juni 2017. I dokumentet presenteras också det nya avtalet med IOP. Dataunderlag från IOP kommer vara tillgängligt att analysera först 2018, i delrapport 3.

Sammanfattning

Springer Compact täcker Open Access-publicering i Springers för närvarande 1705 hybridtidsskrifter och läsning av alla av Springers e-tidsskrifter från 1997 och framåt som finns på plattformen SpringerLink (cirka 2 110 stycken). Det ingångna avtalet har resulterat i 1 232 OA-hybridpublikationer under perioden juli 2016 – juni 2017, vilket kan jämföras med en skattning om att 220–230 OA-hybridpublikationer skulle ha publicerats utan SC-avtalet.

Bibsam-organisationerna har under avtalets första år publicerat cirka 20 % färre artiklar än det i förväg skattade antalet publikationer per månad, varför det bör finnas utrymme för att utvidga avtalet till att innefatta ytterligare publikationstyper. Den 15 procentiga ökningen i antal publicerade artiklar per år som ryms inom avtalet är troligtvis en överskattning av publiceringstakten.

OA-publiceringen i SC har åstadkommit till en genomsnittlig merkostnad av 1 842 839 € per år i jämförelse med vad Bibsams deltagande organisationer skulle ha betalat Springer Nature för enbart läsning av tidsskrifterna 2016. Om merkostnaden för avtalet divideras med antal publicerade OA-artiklar under det första året ger det en kostnad motsvarande 1 496 € per OA-artikel.

Forskarna är allmänt positiva till SC och vill ha fler liknande avtal. De ser inte hela kostnadsbilden men finner den administrativa och ekonomiska lättnaden synnerligen attraktiv.

Det är ännu för tidigt för att göra en citeringsanalys på artiklarna publicerade inom SC-avtalet, men vid en jämförelse av altmetricpoäng visar det sig att artiklar som publicerats som hybrid-OA (inom SC) eller guld-OA i Springer Natures tidsskrifter har en dubbelt så hög median för altmetricpoängen i jämförelse med icke-OA-artiklar (i samma hybridtidsskrifter, innan SC).

Sammantaget är fördelarna med SC-avtalet att det genererar fler OA-artiklar för svensk forskning och ger en minskad kostnad och administration för den enskilda forskaren/forskargruppen. Samtidigt skapar hanteringen av APC-kostnaderna via centrala avtal och universitetsbibliotek en grund för en framtida omställning av systemet från läsning till publicering under kontrollerade och fasta kostnader. Bland nackdelarna med avtalet ser utvärderingsgruppen att

¹ Förlaget heter och benämns Springer Nature i rapporten, men då Springer Natures avtal i praktiken hanterar f.d. Springer och f.d. Nature Publishing Group separat är det en fördel att ibland särskilja dem.

² Mer information om avtalet: <https://www.springer.com/gp/open-access/springer-open-choice/springer-compact/agreements-swedish-authors> (2017-01-10) och Delrapport 1: <http://openaccess.se/2017/02/17/springer-compact/> (2017-03-15).

avtalet är dyrare än tidigare prenumerationsavtal och att det gynnar publicering som hybrid-OA framför publicering i rena OA-tidskrifter.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
1 Bakgrund.....	5
1.1 Open Access och Article Processing Charge	5
1.2 Offset.....	5
2 Uppdrag	5
2.1 Inkluderade offset-avtal i utvärderingen	6
2.2 Utvärderingsgruppen	6
2.3 Arbetsplan	6
2.4 Utvärderingsarbetets relationer	6
3 Springer Compacts offset-modell	7
3.1 Kostnadsflöden.....	7
3.2 Vad ingår (och inte) i Springer Compact?.....	8
3.3 Ekonomi.....	9
3.3.1 Omfördelningsmodellen	9
3.3.2 Publiceringsutfall	11
3.3.3 Nås publiceringstaket?.....	13
3.3.4 Ekonomiskt utfall	15
3.3.5 Varifrån skulle pengarna till OA-publicering annars komma?	16
3.4 Administration.....	16
3.5 Attityder	16
3.5.1 Enkäten och svarsfrekvens.....	16
3.5.2 Springer Compact-avtalet och open access-publicering	16
3.5.3 Inställning till Springer Compact-avtalet.....	17
3.5.4 Stöd från lärosäten och bibliotek.....	17
3.6 Spridning	18
3.6.1 Citeringar	18
3.6.2 Altmetrics	18
3.7 Erfarenheter från andra länder	19
3.7.1 Storbritannien – Jisc – utvärdering av Springer Compact år 2016.....	19
3.7.2 Nederländerna – Springer Compact	19
3.7.3 Max Planck Society (MPG) – Springer Compact.....	20
3.7.4 Österrike – Springer Compact.....	20
4 Institute of Physics (IOP) offset-modell	20
5 Jämförelse av Springer Compact och IOP	21
6 Slutsatser, rekommendationer och diskussion	22
6.1 Om Springer Compact-avtalet.....	22
6.1.1 Publiceringsutfall	22

6.1.2	Ekonomiskt utfall	22
6.1.3	Administration	22
6.1.4	Attityder	22
6.1.5	Spridning	22
6.1.6	Fördelar	22
6.1.7	Nackdelar	23
6.1.8	Rekommendationer	23
6.2	Om Institute of Physics-avtalet	23
6.3	Diskussion.....	23
7	Uppföljning	24

1 Bakgrund

1.1 Open Access och Article Processing Charge

Open Access (OA) innebär att alla får tillgång till publicerade forskningsresultat genom att dessa görs öppet tillgängliga på internet³. Förlag tar ofta (men inte alltid) ut en avgift, en s.k. Article Processing Charge (APC)⁴ för OA-publicering.

Det finns tidskrifter som är 1) helt prenumerationsbaserade och inte erbjuder OA-publicering⁵ (prenumerations-tidskrifter), 2) prenumerationsbaserade tidskrifter som erbjuder OA-publicering mot APC (hybrid-tidskrifter) och 3) rena OA-tidskrifter⁶ där alla publikationer är publicerade OA (s.k. guld-OA). En del guld-OA-tidskrifter tar ut APC:er, andra är avgiftsfria. Generellt är det dyrare att köpa loss en enskild publikation ur en hybrid-tidskrift än att publicera i en ren OA-tidskrift.

1.2 Offset

Offset-avtal innebär att medel omfördelas från prenumerationer till att täcka kostnader för OA-publicering i ett visst förlags tidskrifter.

Vi kan skilja på tre sorters offset-avtal.

1. Ett rent **Offset**-avtal innebär att en organisation får sänkt licens-/prenumerationskostnad hos ett förlag, baserat på hur mycket APC organisationens forskare betalat in för OA föregående år. Det nyttillkomna avtalet i utvärderingen, IOP, är ett offset-avtal av denna typ.
2. En variant på offset är **Read & Publish**. I Read & Publish-avtal betalas en (huvudsaklig) publiceringskostnad och därtill en s.k. läskostnad. SC är ett Read & Publish-avtal.
3. En tredje variant på offset är **Pay-as-you-publish**. Det innebär att kostnaden för APC centraliseras, utan att deltagande organisationer behöver betala en klumpsumma eller förbeta ett visst antal publikationer, och utan att inkludera någon kostnad för läsning. Bibsam har inget sådant avtal idag.

Gemensamt för offset-avtal är att förlag och bibliotekskonsortium enas om en förändrad betalningsmodell där man går ifrån att betala för att **läsa** vetenskapliga tidskrifter, till att istället övervägande betala för att **publicera** artiklar öppet tillgängligt. Ju mer som publiceras öppet tillgängligt, desto mindre är anledningen för bibliotekskonsortier att fortsätta betala prenumerationsavgifter på tidigare nivåer.

2 Uppdrag

Uppdraget är att utvärdera konsekvenser och effekter av Springer Compact (och tillkomna Institute of Physics) utifrån fyra perspektiv (listade i prioriteringsordning):

1. ekonomi: utfall av de extra medel som tillförts piloten samt hur den interna omfördelningsmodellen fallit ut
2. administration: arbetsprocesser och pengaflöden
3. attityder: forskarnas inställning till open access i allmänhet och Springer Compact- (och Institute of Physics-) modellen i synnerhet
4. spridning: altmetrics och citeringsgrad

Utvärderingen ska:

ligga till grund för fortsatta förhandlingar med Springer Nature och andra förlag, studera om uppfyllandet av svenska lärosätens och forskningsfinansiärers krav säkerställs, undersöka möjligheterna att omdirigera betalningsströmmar beroende på var finansieringen kommer ifrån, samt

³<https://www.vr.se/forskningsfinansiering/sokabidrag/forutsattningarforansokningarochbidrag/openaccess/faqomopenaccess/faqopenaccess/vadinnebaropenaccess.5.28ca860b1293e247fc480005853.html> (2017-08-21).

⁴ Article Processing Charge (APC) = publiceringskostnad per artikel. Det förekommer APC:er även i prenumerationstidskrifter när publikationer t ex överstiger ett visst sidantal eller har färgbilder, men när APC nämns i detta dokument åsyftas kostnader kopplade till just OA-publicering.

⁵ De kan dock tillåta parallellpublicering av artikeln i t ex öppna repositorer. Värt att notera är att detsamma inte brukar gälla för kommersiella repositorer. En granskning av parallellpubliceringar i ResearchGate visade att forskare bröt mot upphovsrätten i 51 % av fallen: <https://link.springer.com/article/10.1007/s11192-017-2291-4>, (2017-09-03).

⁶ <http://www.doaj.org/> (2017-08-21).

kunna användas i strategiska diskussioner med lärosätesledningar, forskningsfinansiärer och företrädare från utbildningsdepartementet kring framtida offset-modeller, tak för APC:er i hybridtidsskrifter etc.

2.1 Inkluderade offset-avtal i utvärderingen

1) Springer Compact (SC)

Avtalstid: juli 2016 – december 2018.

I detta dokument rapporteras *Ekonomi, Administration, Attityder* och *Spridning* för SC.

2) Institute of Physics (IOP)

Avtalstid: januari 2017 – december 2019.

I detta dokument beskrivs IOP:s offset-modell och jämförs med SC:s. IOP skulle ha redovisat publikationslistor i maj 2017, men inget har rapporterats innan denna rapport skrivande. En första analys av IOP-avtalets utfall kan därför presenteras först i utvärderingens Delrapport 3 (kvartal 1 2018). Utvärderingsgruppen planerar preliminärt att skicka ut en enkät till författare som publicerat inom ramen för IOP i februari 2018. Resultatet av den kan presenteras i Delrapport 4 (september 2018).

2.2 Utvärderingsgruppen

Utvärderingsgruppen består av Henrik Aldberg, Vetenskapsrådet; Helena Francke, Högskolan i Borås; Ulf Kronman, Kungliga Biblioteket; Lisa Olsson, Stockholms universitet (sammankallande) och Niklas Willén, Uppsala universitet.

2.3 Arbetsplan

Kvartal 4 2016: Uppdrag, första arbetsmöte i utvärderingsgruppen och avstämning med Bibsamkonsortiets styrgrupp.

Kvartal 1 2017: Delrapport 1 skrevs och publicerades. Enkät om attityder till SC bland huvudförfattare aktiverades. På grund av oförutsedda omständigheter har gruppen inte kunnat arbeta med full bemanning och därför finns inte den planerade analysen av det ekonomiska utfallet med i Delrapport 1.

Kvartal 3 2017: Deltagande i OpenAIRE i Haag⁷. Avstämning med Camilla Smith och Annica Wentzel om deras erfarenheter från ESAC⁸ kring andra länders hantering av APC. Presentation för styrgruppen av en preliminär analys av data ur enkätinsamlingen kring forskares attityder till SC (2017-05-06). Påminnelser till kontaktpersoner har sänts ut efter avstämning av svarsfrekvensen. Posterpresentation på Mötesplats Open Access 17 i Karlstad. Arbetsmöte 3 och författande av denna delrapport.

Kvartal 1 2018: Presentera SC på KB:s konsortieinformation för deltagande organisationer (2017-10-05). Arbetsmöte 4 och delrapport 3. Preliminära slutsatser kring helåret 2017 rapporteras som underlag för förhandling med Springer inför år 2019.

Kvartal 3 2018: Arbetsmöte 5 och delrapport 4.

Kvartal 4 2018: Arbetsmöte 6 och delrapport 5.

Kvartal 1 2019: Slutrapport.

2.4 Utvärderingsarbetets relationer

Utvärderingsgruppen har som ambition att kontinuerligt förankra och förbättra utvärderingsarbetet för att ta in viktiga synpunkter som berikar utvärderingen och framtida avtalsförhandlingar. Gruppen håller kontakt med de medverkande institutionerna via e-post till de kontaktpersoner som anmält intresse (28 av 40 medverkande institutioner), publicerar blogginlägg på KB:s OA-blogg och medverkade vid Mötesplats Open Access 2017. Dialogen berikar utvärderingen och bidrar till att den blir så användbar som möjligt.

⁷ <https://www.openaire.eu/openaire-workshop-fp7-post-grant-open-access-pilot-closing-workshop> (2017-08-31).

⁸ Efficiency and Standards for Article Charges (ESAC): <http://esac-initiative.org/> (2017-06-15).

3 Springer Compacts offset-modell

SC:s offset-modell är ett Read & Publish-avtal som kombinerar publicerings- och licenskostnader för att accelerera övergången till OA⁹. Det är ett pilotavtal på 2,5 år (start juli 2016). Bibsamkonsortiet är femte organisation i världen att ingå avtalet, efter Nederländerna, Storbritannien, Österrike och Max-Planck institutet i Tyskland.

Offset-modellen består i sänkt prenumerationsavgift (kallad läsavgift i avtalet) mot att kostnaden för hybrid-OA centraliseras från enskilda forskare till deltagande organisationer i Bibsam.

Det här kapitlet börjar med att beskriva förändringen i kostnadsflöden som avtalet innebär samt vad som ingår och inte ingår i SC. Därefter beskrivs ekonomin utifrån de ingående organisationernas perspektiv och den administration som avtalet innebär. Resultatet av den enkät utvärderingsgruppen skickat till berörda forskare redovisas i avsnitt 3.5 och därefter följer två avsnitt som studerar spridningen för publikationer inom avtalet och erfarenheter från andra länder som ingått SC.

3.1 Kostnadsflöden

I Figur 1 nedan jämförs betalningsströmmarna från forskning till förlag för exemplet Springer Nature 2015 och ett genomsnittligt år av nuvarande avtalet SC. Tidigare var det ett aktivt val att publicera OA i Springer Natures hybridtidskrifter men i och med SC blir alla artiklar automatiskt OA i de tidskrifter som ryms i avtalet, om huvudförfattaren kommer från någon av de ingående organisationerna.

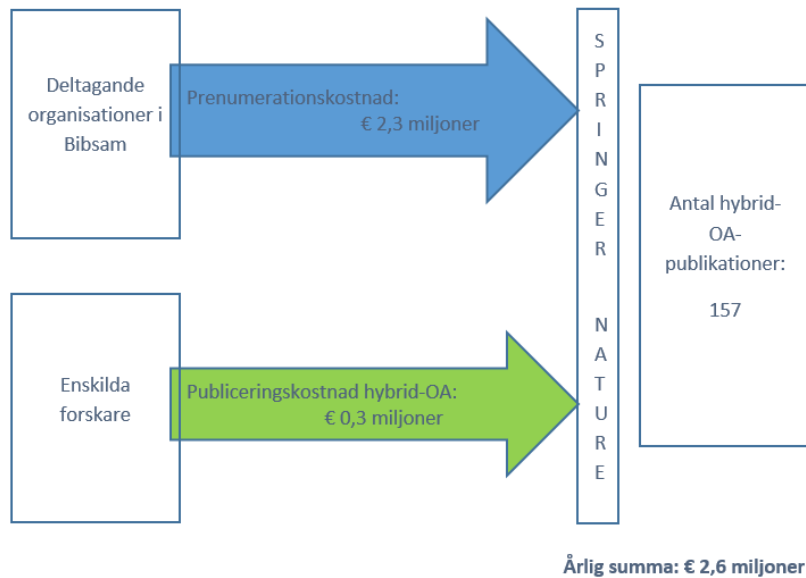
Publiceringsavgiften i SC grundar sig på en uppskattning av antalet publikationer de deltagande organisationerna i Bibsam väntas publicera¹⁰ multiplicerat med Springer Natures listpris för APC: 2 200 €. Bibsam-organisationerna inom SC publicerar enligt principen först till kvarn men hittills har medlemmarna inte nått upp till den förskottsbetalade mängden artiklar.

⁹ KB finansierar piloten med sammanlagt 3,6 miljoner SEK och VR med 4,8 miljoner SEK. Med hjälp av pengarna sänks de deltagande konsortiemedlemmarnas kostnader med 470 000 € år 2017 och 470 000 € år 2018.

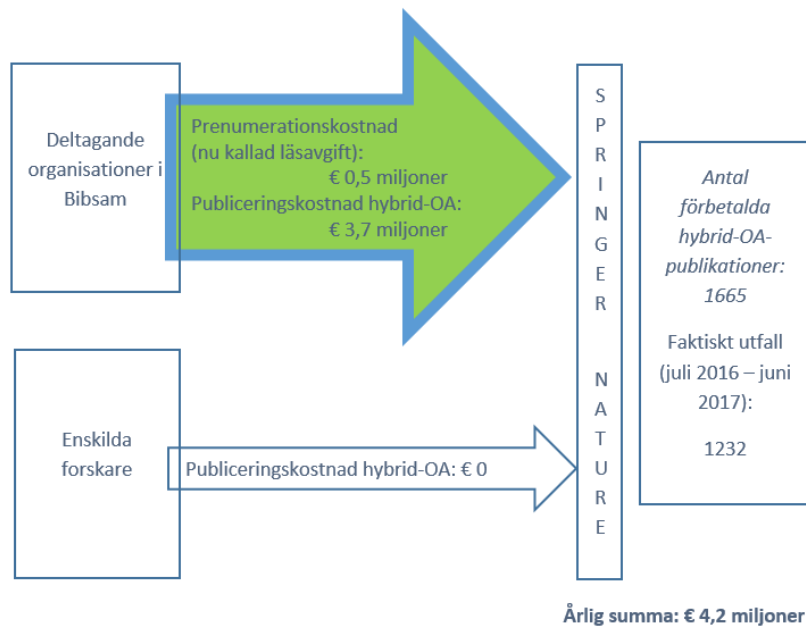
¹⁰ Enligt avtalet täcker SC publiceringskostnaden för 700 hybrid-OA-artiklar juli – december 2016, 1614 stycken 2017 och 1848 stycken 2018 (sammanlagt 4162 artiklar). 4162 förbetalda artiklar under avtalstiden/2,5 år = 1665 förbetalda artiklar per år.

Betalningsströmmar från forskning till förlag

Exemplet Springer Nature 2015:

Exemplet Springer Compact (ett genomsnittligt år under avtalet):

Figur 1. Betalningsströmmar från forskning till förlag. Den övre delen av bilden visar betalningsströmmarna 2015, innan SC. Den nedre delen av bilden visar betalningsströmmarna under ett genomsnittligt år under avtalstiden för SC. Dessutom syns antalet hybrid-OA-artiklar exemplet lätt till.

Utöver de kostnader för SC som syns i Figur 1 tillkommer ytterligare kostnader till Springer Nature. Nästa avsnitt beskriver dessa merkostnader.

3.2 Vad ingår (och inte) i Springer Compact?¹¹

Springer Natures tidskrifter är antingen klassade som Subscription (prenumerationstidskrifter som inte erbjuder OA), Hybrid (prenumerationstidskrifter som erbjuder OA-publicering mot avgift) eller Open Access (s.k. guld-OA).

¹¹ De DOI-prefix vi identifierat som Springer Nature-ägda är: 10.1006, 10.1007, 10.1038, 10.1134, 10.1140, 10.1186, 10.1208, 10.1245, 10.1613, 10.1617, 10.1684, 10.3103 och 10.3758. Nästan alla tidskrifter som ingår i SC har DOI-prefixet 10.1007.

SC täcker OA-publicering i Springers cirka 1705 hybridtidskrifter och läsning av alla av Springers e-tidskrifter från 1997 och framåt som finns på plattformen SpringerLink (cirka 2 110 stycken). Avtalet täcker varken läsning eller OA-publicering i titlar från Nature Publishing Group, Nature Academic eller Palgrave som numera ingår i Springerkoncernen. Länk till fullständig titellista 2017: www.springer.com/oaforse.

Publicering i Springer Natures guld-OA-tidskrifter ingår alltså inte i SC. För dessa måste den enskilda forskaren fortsatt betala APC:er. Vidare ingår inte läsning av de titlar som tidigare tillhört Nature Publishing Group, Nature Academic eller Palgrave, eller OA-publicering i hybridtidskrifter som tidigare tillhört Nature Publishing Group, Nature Academic eller Palgrave, i SC. Där måste enskilda organisationer och forskare fortsatt ingå läsavtal och betala APC:er.

Då en del av utvärderingen syftar till att undersöka möjligheterna att omdirigera betalningsströmmar, vill vi i Tabell 1 uppmärksamma läsare på kostnadsflöden mellan svensk forskning och Springer Nature, utöver de som redovisats för SC i Figur 1.

Tabell 1 - Vad ingår inte i Springer Compact och vilka årliga kostnader är det förknippat med för deltagande organisationer i Bibsam?

Vad ingår inte i Springer Compact?	Kostnad i €/år för Bibsams deltagande organisationer sammantaget	Kostnaden finansierar
Springer Natures guld-OA-tidskrifter	1 644 502 miljoner €¹² (varav Springer kostar 43 059 €, f.d. Nature Publishing Group kostar 679 928 €, och BMC kostar 921 515 €)	1142 guld-OA
Nature Publishing Group-, Nature Academic- och Palgrave-titlar	1 405 182 €¹³ och 385 000 €¹⁴	läsbehörighet och 175 hybrid-OA
Totalkostnad	3 434 684 € (varav 2 473 156 € kan kopplas till f.d. Nature Publishing Group)	

Utöver SC betalar svensk forskning alltså cirka 3,4 miljoner € till Springer Nature årligen, av vilka 2,0 miljoner € (1 644 502 € plus 385 000 €) är direkta OA-kostnader.

År 2016 publicerades 17 % av Bibsamkonsortiets alla guld-OA-publikationer i tidskrifter helt utan APC, och den genomsnittliga APC:n för guld-OA var 1440 €.

3.3 Ekonomi

3.3.1 Omfördelningsmodellen

Övergången till Springer Compact innebär en påtaglig kostnadsökning för de deltagande organisationerna, och för att fördela prisökningen används en ny omfördelningsmodell. Den tidigare prismodellen, som endast gällde läsrättigheter till Springers e-tidskrifter, använde fyra olika faktorer. Följande beskrivning kommer från Bibsams erbjudande för Springer Journals 2016:

Storleksmått: 1/4 av totalkostnaden fördelas i proportion till antal helårsstudenter, samtliga ämnesområden.

¹² Uppskattning av 2016 års APC:er (artiklar med svensk korresponderande författare) till Springer Natures samtliga guld-OA-tidskrifter, baserat på WoS-data och matchning mot tidskrifternas APC-priser i DOAJ (samt kompletterande manuell sökning efter APC:er på tidskrifters hemsidor).

¹³ Sammantagen läskostnad för dessa titlar inom Bibsamkonsortiet 2017.

¹⁴ Uppskattning av den sammantagna publiceringskostnaden för hybrid-OA i Nature Publishing Group, Nature Academic och Palgrave-titlar inom Bibsamkonsortiet 2016. Siffran baseras på uttag ur Dimensions (som har OA-data på artikelnivå, inte tidskriftsnivå). En sökning på publikationer från 2016, i Sverige, där OA = true och DOI= 10.1038* (Nature Publishing Groups vanligaste DOI-prefix) renderade 851 publikationer. Av dessa 851 (eller 806, då Dimension filtrerat bort data) har vi manuellt exkluderat de som publicerats i en guld-OA-tidskrift. Det som återstår är 175 hybrid-OA-artiklar. Om vi antar att APC:n är € 2 200 (vilket är lågt räknat då genomsnittet för hybrid-APC hos Nature Publishing Group ligger närmare € 2 900) ger det en årlig svensk kostnad till Nature Publishing Group på 385 000 € för hybrid-OA.

Forskning: 1/4 av totalkostnaden fördelas i proportion till antal personal som forskar och/eller undervisar på heltid, samtliga ämnesområden.

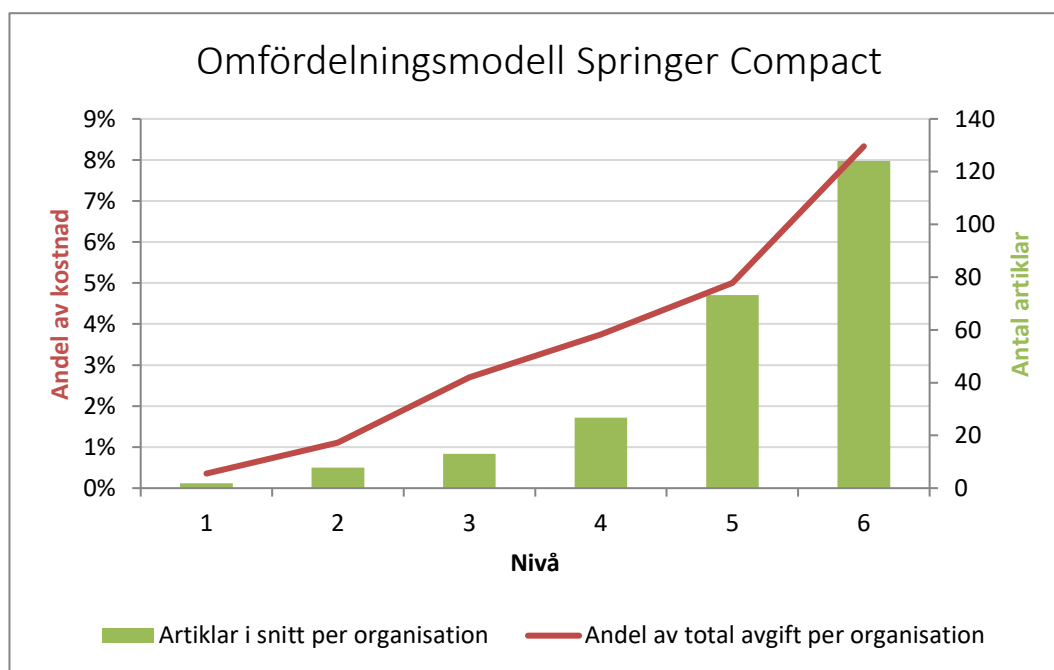
Tidigare kostnad: 1/2 av totalkostnaden fördelas i proportion till organisationens kostnad för SpringerLINK plus Kluwer Online år 2005.

Baserat på vad ett genomsnittligt år med SC kostar jämfört med vad konsortiet betalade 2015 ser vi en prisökning på ca 60 procent. Större delen av kostnaden för SC, hela 87 procent, består av publiceringskostnader. Därför går det inte att använda den äldre prismodellen för att fördela kostnadsökningen utan istället behövs en omfördelningsmodell.

Omfördelningsmodellen delar in deltagande organisationer i olika nivåer baserat på hur många artiklar de publicerat i Springer hybridtidskrifter 2015. Respektive nivå tar olika stor del av den extra avgiften som SC innebär jämfört med 2016 års kostnad (se Tabell 2). Nivå ett delar på 6 procent av extraavgiften, medan nivå 6 tar 50 procent. Den nivå som sticker ut i omfördelningsmodellen är nivå 3, som bara tar 3 procent av den totala avgiften. Det kan se underligt ut men det beror på att nivå 3 bara har en deltagare. Det totala antalet artiklar per nivå följer inte heller en jämn kurva, också detta på grund av antalet organisationer.

Tabell 2 - Andel av den totala avgiften för de sex nivåerna i omfördelningsmodellen.

Nivå	Antal artiklar	Andel av artiklar	Andel av total avgift	Antal organisationer
1	31	3%	6%	17
2	70	6%	10%	9
3	13	1%	3%	1
4	80	6%	11%	3
5	293	24%	20%	4
6	744	60%	50%	6
Summa	1 231	100%	100%	40

Figur 2 - Antal artiklar per organisation samt andel av kostnaden på de olika nivåerna.

Modellen blir lättare att förstå om vi tittar på snitt per nivå (se Figur 2). Om vi tar antalet artiklar i snitt per organisation och jämför med hur stor del av den totala extraavgiften varje bibliotek får betala ser vi en jämnare fördelning. Värt att notera är att antalet artiklar följer en logaritmisk kurva medan andelen av avgiften är jämnare fördelat mellan nivåerna. Mellannivåerna står alltså för en större del av avgiften i förhållande till deras publicering av artiklar.

3.3.2 Publiceringsutfall

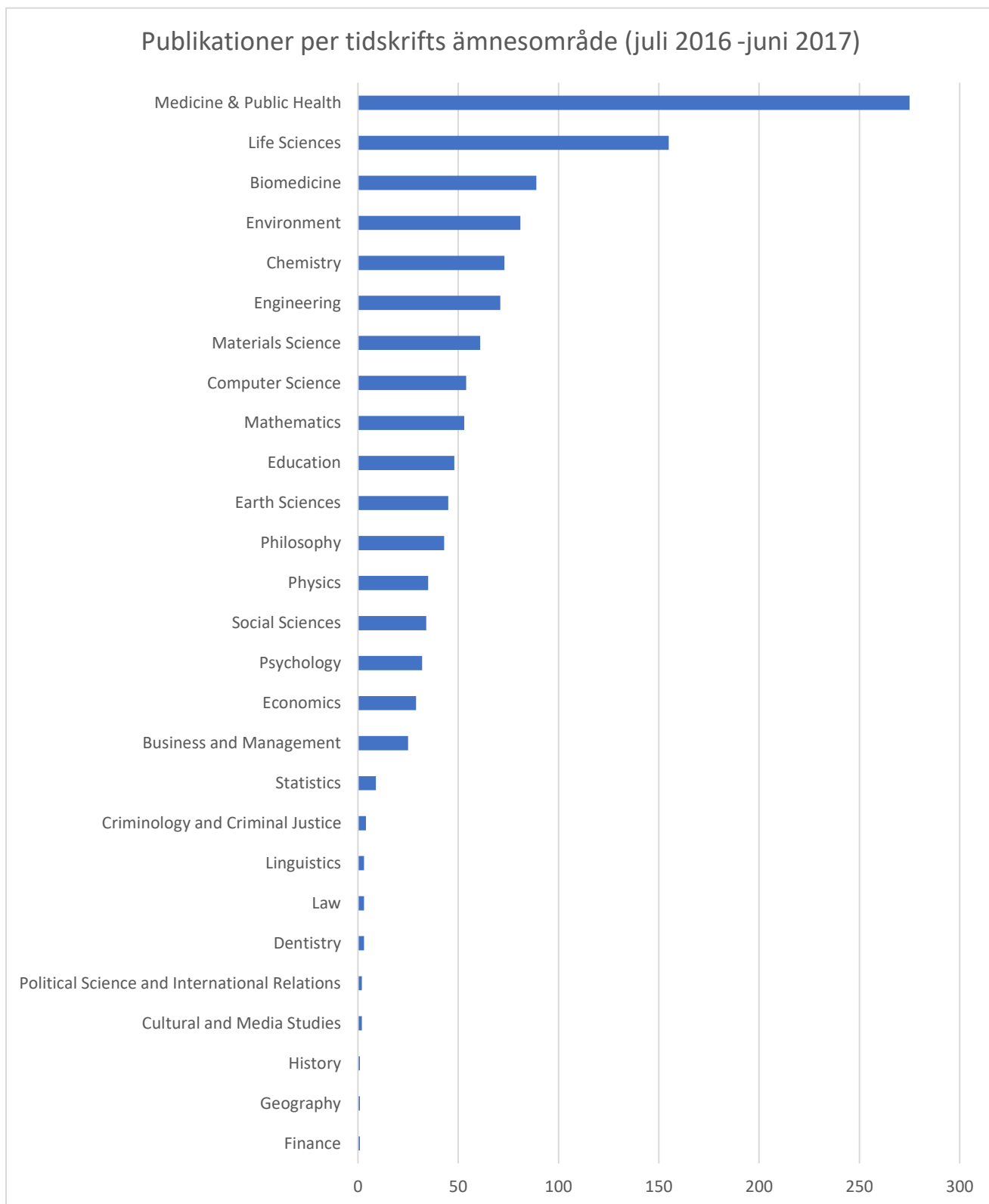
Tabell 3 visar hur många artiklar respektive deltagande organisation publicerat inom SC under juli 2016 - juni 2017.

Tabell 3 - Antal artiklar publicerade inom Springer Compact juli 2016 – juni 2017 per deltagande organisation.

Deltagande organisation	Nivå	jul - dec 2016	jan - jun 2017	Totalt
Lund University	6	76	110	186
Karolinska Institute	6	72	63	135
Uppsala University	6	55	71	126
University of Gothenburg	6	52	64	116
Royal Institute of Technology	6	44	54	98
Stockholm University	6	36	48	84
Chalmers University of Technology	5	26	54	80
Umea University	5	30	48	78
Swedish University of Agricultural Sciences	5	31	44	75
Linköping University	5	34	30	64
Lulea University of Technology	4	16	16	32
Örebro University	4	7	17	24
Linnaeus University	4	10	11	21
Karlstad University	2	4	13	17
Mälardalen University	3	5	7	12
Kristianstad University	1	2	8	10
Malmö University	2	4	6	10
Mid Sweden University	1	4	5	9
University of Gävle	2	6	2	8
Blekinge Institute of Technology	1	1	6	7
University of Borås	2	2	4	6
Swedish Museum of Natural History	2	2	3	5
University of Skövde	1	3	2	5
University West	2		5	5
Swedish Defence Research Agency	1	1	3	4
Halmstad University	2		3	3
Stockholm School of Economics	1	1	2	3
Södertörn University	1	1	2	3

Jönköping University	2	2	2
Dalarna University	2	1	1
Medical Products Agency	1	1	1
Swedish National Road and Transport Research Institute	1	1	1
Swedish School of Sport and Health Sciences	1	1	1
Totalt		528	704
			1232

Figur 3 visar inom vilka ämnesområden de deltagande organisationerna publicerat sig.

Figur 4 - De publicerade artiklarnas fördelning över tidskrifters ämnesområden.

3.3.3 Nås publiceringstaket?

Enligt avtalet får de deltagande organisationerna i Bibsam publicera totalt 4162 artiklar under de 2,5 åren (700 artiklar 2016, 1614 år 2017 och 1848 år 2018). Hittills har Bibsam-organisationerna inte nått upp till de förbetalda kvoterna.

Tabell 4 visar hur många artiklar som publicerats (godkända artiklar), förbetalats och är inestående (frekvens och %) under juli 2016 - juni 2017.

Tabell 4 - Springer Compact-artiklar som godkänts, förbetalats och är inestående (i frekvens och %) under helåret juli 2016 - juni 2017.

Månad (Online Publication Date)	Godkända artiklar	Förbetalda artiklar	Inestående artiklar	Inestående artiklar i %
Juli 2016	35	116	81	70%
Augusti 2016	95	116	21	18%
September 2016	105	116	11	9%
Oktober 2016	92	116	24	21%
November 2016	115	116	1	1%
December 2016	86	120	34	28%
Januari 2017	105	149	44	30%
Februari 2017	108	149	41	28%
Mars 2017	129	149	20	13%
April 2017	121	149	28	19%
Maj 2017	116	149	33	22%
Juni 2017	125	149	24	16%
Total	1232	1594	362	23%

Det gångna året har de deltagande organisationerna publicerat 23 % lägre (eller i snitt 30 artiklar färre per månad) än förväntat. I första raden i Tabell 5 ser vi antalet publikationer de deltagande organisationerna får publicera per år. (För 2016 fick organisationerna publicera 700 publikationer mellan 1 juli och 31 december, för att få antalet publikationer för hela 2016 har vi multiplicerat denna siffra med 2.) Mellan 2013 och 2015 var den genomsnittliga ökningen i antalet publikationer som de deltagande organisationerna publicerade 4 procent. Den tredje raden visar hur många publikationer det blir för åren 2016-2018 om antalet fortsätter att öka med 4 procent. Den fjärde raden visar motsvarande förändring om vi tar med alla publikationstyper¹⁵. Vi ser att om samtliga publikationstyper skulle ingå i avtalet skulle taket överskridas år 2016 och 2017 medan 2018 skulle taket vara 90 publikationer över de uppskattade antalet. Om samma procentuella ökning skulle användas i ett kommande 2-årigt avtal skulle skillnaden mellan taket och antalet publicerade artiklar år 2020 vara över 500. Det finns alltså anledning att

- Överväga att ta med övriga dokumenttyper i avtalet. År 2015 var endast 8 procent av de publicerade artiklarna av andra typer än de som nu ingår i avtalet. Detta beslut ligger hos Bibsam.
- Förhandla om ökningstakten för publikationstaket så att det överensstämmer bättre med det faktiska antalet publikationer. Alternativt förändra modellen så att en delbetalning görs i början av ett år och resterande belopp betalas ut i slutet av året när det faktiska antalet publikationer är känt. Som det är nu blir den genomsnittliga kostnaden per publikation högre när de deltagande organisationerna inte når upp till publiceringstaket.

¹⁵ I avtalet ingår publikationer av de fyra dokumenttyperna: Original papers, Review papers, Brief communications och Continuing education. De artikeltyper som inte ingår är Abstract, Acknowledgment, Announcement, BookReview, EditorialNote, Erratum, Interview, Letter, News, Report.

Tabell 5 - Publikationstak i avtalet och uppskattat antal faktiska publikationer under perioden 2016-2018.

	2016	2017	2018
Tak	1400	1614	1848
Förändring för taket		15 %	14 %
Publicerat inom avtalet med en 4 procentig ökning	1492	1552	1614
Samtliga dokumenttyper med en 4 procentig ökning	1607	1671	1738

3.3.4 Ekonomiskt utfall

SC löper under 2,5 år. Övergången till den nya prismodellen sker genom en gradvis ökning av priset under åren 2017 och 2018. För att kunna jämföra med 2015 års kostnad för Springer Journals går det att dela den totala kostnaden för SC med 2,5 och på så sätt skapa ett genomsnittligt SC-år (Tabell 6).

Tabell 6 - Beräkningen av ett genomsnittligt år för Springer Compact.

	Springer Compact 2016-2018 total	Genomsnittligt SC-år
Publiceringsavgift	9 156 400 €	3 662 560 €
Läsavgift	1 313 273 €	525 309 €
Total	10 469 673 €	4 187 869 €
<i>Antal OA-artiklar i hybridtidsskrifter</i>	<i>4 162</i>	<i>1 665</i>

Bibsamkonsortiet betalade € 2 276 728 € för Springer Journals 2015. Enligt det då gällande avtalet skulle priset öka med 3 % inför 2016. Det innebär att läskostnaden för Springer Journals förväntades bli 2 345 030 € under 2016 om antalet deltagande institutioner var detsamma.

Under 2015 publicerade Bibsams deltagande organisationer 1 215 artiklar i Springer Natures hybridtidsskrifter. Av dessa var 157 hybrid-OA och kostade 2 200 € styck. Kostnaden för publicering under 2015 blev således 345 400 € (betalat av de enskilda forskarna).

Ett genomsnittligt SC-år kostar 4 187 869 €. Om vi drar av den beräknade kostnaden för Springer Nature 2016 om avtalet för SC inte hade ingåtts (2 345 030 €) blir det 1 842 839 € (se Tabell 7). Denna summa är merkostnaden som SC bär med sig. I förlängningen kan man säga att det är merkostnaden för publicering. Jämför vi den summan med publiceringsavgifterna 2015 (345 400 €) ser vi en kostnadsökning på 434 %. Läger vi ihop både läsavgift och merkostnad för publicering ser vi en ökning på 60 % mellan 2015 års kostnad och ett genomsnittligt SC-år.

Tabell 7 - Beräkningen av Springer Compacts merkostnad. *För 2015 är detta konsortiets totalkostnad. För genomsnittligt SC-år är det 2015 års kostnad + 3 % för att återspegla vad avtalet hade kostat 2016 om SC inte hade existerat.

	2015	Snittår för SC	Trend
Grundkostnad*	2 276 728 €	2 345 030 €	3 %
Merkostnad för publicering	345 400 €	1 842 839 €	434 %
Total	2 622 128 €	4 187 869 €	60 %

Om merkostnaden för avtalet (1 842 839 €) divideras med antal publicerade OA-artiklar 1 juli 2017 – 30 juni 2017 (1232 artiklar) ger det en kostnad motsvarande 1 496 € per OA-artikel. Denna kostnad kan sättas i relation till Springer

Natures listpris för APC:er som är 2 200 €. Om Bibsam-organisationerna publicerar i den omfattning som avtalet maximalt tillåter kan kostnaden per publikation som lägst bli 1 106 €.

3.3.5 Varifrån skulle pengarna till OA-publicering annars komma?

I enkäten med författare vars publikationer täcks av SC har 72 personer besvarat frågan om hur de skulle bekosta APC:er om dessa inte täckts av SC¹⁶. Svaren visar att nästan hälften (49 %) skulle ha bekostat APC:er med forskningsbidrag medan resten hade fått kostnaden täckt av sitt lärosäte på någon nivå (forskargrupp, labb, institution).

Bland de finansiärer vars bidrag hade kunnat användas för OA-publicering nämns Vetenskapsrådet av flest svarande (17). Ett fåtal svarande nämner fler än en finansiär. Dessutom nämns andra statliga forskningsfinansiärer (Formas [3 stycken], Vinnova, SIDA), ramprogram på EU-nivå (ERC, FP7), regioner (Skåne, Östergötland), samt större eller mindre privata eller semiprivata stiftelser (MAW, Stiftelsen för strategisk forskning, Mistra).

Av de svarande uppger 38 % att de tidigare har betalat APC:er. Huvudsakligen har detta skett genom en räkning till arbetsgivaren eller att institutionen eller biblioteket hanterat det (73 svar), genom betalning med kreditkort från arbetsgivaren (13 svar), genom utlägg som senare ersatts (6 svar) eller på egen bekostnad (6 svar).

3.4 Administration

De deltagande organisationernas kontaktpersoner har hanterat 1275 artiklar från avtalets början i juli 2016 till och med juni 2017, och av dessa har bara 43 (3 %) avvisats, pga. att de bedömts sakna lämplig koppling mellan huvudförfattare och organisation.

För många organisationer utgör troligtvis administrationen av SC ingen större börda, medan andra administrerar uppåt 30 publikationer i månaden. Under hösten 2017 kommer utvärderingsgruppen att titta närmare på detta.

Den administrativa kostnaden per hanterad APC (betala APC, rapportera och möta finansiärens krav) *utan* ett avtal som SC, har vid de brittiska universiteterna i Bath, Bristol, Cardiff och Exeter uppskattats till 81 GBP (cirka 830 SEK) per hanterad APC¹⁷. Den siffran skulle kunna användas som referenspunkt i en framtida bedömning av hur tungt SC är att administrera.

3.5 Attityder

3.5.1 Enkäten och svarsfrekvens

I syfte att fånga in attityder, erfarenheter och förslag från de författare vars artiklar publicerats OA inom ramen för SC används en enkät. Enkäten har varit aktiv sedan 20 februari 2017 och riktar sig till författare som har publicerat artiklar efter 1 januari 2017.

En förfrågan skickades till alla kontaktbibliotekarier för SC-avtalet om att distribuera en länk till enkäten samt ett introduktionsbrev. Den 17 augusti hade **217 svar** inkommit. Svarsfrekvensen kan sättas till ungefär 26 % (antal enkätsvar/antal artiklar publicerade jan-juli 2017). Noteras ska att det finns vissa felkällor i svaren på enkäten, men att dessa endast borde ha marginell inverkan på resultaten.

3.5.2 Springer Compact-avtalet och open access-publicering

Det är en bedömningsfråga vad som är brett förankrad kunskap om ett avtal som SC. En fjärdedel av de svarande uppger att de kände till Springer Compact-avtalet innan de skickade in sin artikel. 15 % av svaren (möjlighet att ange flera anledningar) anger att möjligheten till OA-publicering var en bidragande orsak till varför de skickade sin artikel till den aktuella tidskriften. De vanligaste svaren var att tidskriften ämnesmässigt passade artikeln (77 %), hög Journal Impact Factor (23 %), hög kvalitet på det redaktionella arbetet (15 %), samt att det var fråga om ett specialnummer (8 %).

På frågan om de skulle ha betalat för OA-publicering om tidskriften inte ingått i SC-avtalet svarade 13 % ja och 24 % kanske. Det är något färre än de som anger att deras forskning täcks av någon form av OA-mandat: 19 % uppger att deras forskning har sådana krav, 18 % att en del av deras forskning har det och 21 % anger att de är osäkra.

¹⁶ Fler personer har besvarat denna fråga än de som svarat ja på frågan om de skulle ha betalat APC:er för artikeln om den inte täckts av SC. Det är därför något osäkert hur hypotetiska svaren kring finansiering och finansiärer är.

¹⁷ <https://gw4openaccess.wordpress.com/2015/03/20/using-functional-cost-analysis-to-evaluate-the-apc-payments-process/>

3.5.3 Inställning till Springer Compact-avtalet

Genom öppna svarsalternativ uppmuntrades de svarande att reagera på att lärosäten och finansörer täcker APC:er genom avtal som SC. Ungefär 65 % av de svarande uttryckte sig positivt eller mycket positivt om detta (Excellent, Very good, Good). Flera ger uttryck för en önskan om att publicera sina verk OA. Avtalet ses som en fördel för forskare som inte har extern finansiering för att täcka APC:er. Några tar också upp att det är en typ av kostnad som man förväntar sig ska ingå i det man betalar som indirekta kostnader till lärosätet då man får externa forskningsmedel (ofta kallat overhead). Det lyfts också fram att det är en lättnad för den enskilda forskaren att slippa befatta sig med betalning av APC:er.

Några anger sig inte vara tillräckligt insatta i avtalet för att ha en åsikt. Bland annat gäller det att man inte är insatt i de faktiska kostnaderna för avtalet. I svar på frågan om SC och på frågan om man anser att liknande avtal borde ingås med andra förlag uttrycker många uppskattning för OA-idén men tveksamhet till de ökade totala kostnaderna för publicering som de upplever kan bli en konsekvens av guld- och hybrid-OA, oavsett avtal. Några svarande tar upp att chanserna till bra överenskommelser är bättre vid centrala förhandlingar än för enskilda forskare, men poängterar att avtalen inte bör leda till att en ännu större andel av den totala budgeten går till kommersiella förlag. Denna uppmärksamhet på ekonomiska konsekvenser av avtalen delas inte av alla svarande, utan många ger framför allt uttryck för tacksamhet över att kostnader flyttas bort från den budget de själva ansvarar för. Ett fåtal skriver uttryckligen att OA är alltför kostsamt och att det finns viktigare saker att finansiera.

Det stora flertalet, 89 % av de svarande, skulle gärna se liknande avtal med andra finansörer medan 9 % är osäkra och 2 % svarar nekande. Bland argumenten för fler liknande avtal nämns att man inte vill vara bunden till ett förlags tidskrifter utan vill kunna välja den tidskrift som lämpar sig bäst ämnesmässigt och som har hög status. Samtidigt framstår avtalet och den möjlighet som erbjuds att publicera OA utan att den enskilda forskaren eller forskargruppen behöver hantera kostnaden som synnerligen attraktivt. Så många som 67 % av de svarande anger att avtalet kommer att leda till att de kommer att se positivt på att publicera i tidskrifter som täcks av avtalet vid framtida publiceringar. I fritextkommentarer lyfter man emellertid fram vissa förbehåll, t ex att det ska vara en tidskrift som passar ämnet för artikeln liksom att man tar hänsyn till tidskriftens kvalitet och prestige, men att givet två lika intressanta tidskrifter kan avtalet vara en avgörande faktor. Följande kommentar fångar essensen i flera av svaren: *"If two journals are equal in regard to suitability for the subject, I would definitely choose Springer and open access. But the suitability and impact of the journal is more important in choosing the journal in the first place."*

3.5.4 Stöd från lärosäten och bibliotek

Enkäten innehåller också fritextfrågor om hur lärosätena och deras bibliotek kan förbättra sitt stöd kring OA generellt och SC mer specifikt. Svaren domineras nästan helt av två teman som nämns av ungefär 40 % var av de svarande: finansiering och information. Lärosätena uppmuntras att på olika vis underlätta för forskarna att hantera kostnaderna för guld OA-publicering (inklusive hybrid-OA), huvudsakligen genom fler och utvidgade offset-avtal, genom OA-fonder eller andra system där forskare är garanterade stöd till APC:er. Någon nämner särskilt stöd till högrepresterande forskare och någon annan föreslår interna stipendier för APC-kostnader. Lärosätena och dess bibliotek uppmuntras också gå ut mer aktivt med information. Det gäller både information specifikt om de offset-avtal som finns så att forskare kan ta med det i sin planering, men också information mer generellt om OA och APC:er. Några svarande nämner att de hört om SC-avtalet från sina kollegor, eller själva snabbt spridit det vidare när de har fått information om det. Information om avtal och om OA är något som flera av de svarande upplever att de behöver vid upprepade tillfällen. Metoder som nämns är information på webben, via möten och seminarier, samt regelbundna e-postutskick. Ett par personer efterfrågar också någon form av tydlig support, så att man vet vart man ska vända sig med sina frågor. Flera erkänner också att sådan information kanske finns, men att de inte har letat eller hittat fram till den. Några nämner att de är positiva till offset-avtal men skulle behöva mer information om vad de kostar lärosätet för att bättre kunna ta ställning till hur bra de är. Flera svarande skulle också gärna se listor över tidskrifter som erbjuder OA-alternativ och som lärosätet har avtal med eller en förteckning över tidskrifter av god kvalitet som erbjuder OA-publicering. Dessutom kommer enstaka önskemål om tydligare information om gröna OA-alternativ, förbättringar i det institutionella repositoriets användarvänlighet samt en mer strömlinjeformad process.

Bland svaren märks också önskemål om att lärosätena arbetar för OA-lösningar på en bredare front. Här framkommer en frustration med vad som uppfattas som orimligt höga kostnader för förlagens tjänster i relation till det omfattande arbete som bekostas av skattefinansierad verksamhet, stiftelser, företag och forskares fritid. Det gäller till exempel att sätta press på förlagen för att hålla kostnaderna för offset-avtal och APC:er rimliga, att stötta icke-kommersiella OA-initiativ och att helt göra om systemet med nya OA-baserade plattformar som kontrolleras av forskarsamhället.

Bland de kommentarer som lämnats på frågan om hur bibliotekens tjänster kring SC eller OA generellt kan förbättras uttrycker flera en stor uppskattning för bibliotekets arbete. De förslag som framförs på ytterligare stöd tar bland annat upp följande:

- Stöd för att undvika oseriösa förlag och tidskrifter
- System för att söka fram tidskrifter som täcks av OA-avtal utifrån ämne och JIF
- Hjälp med att ladda upp information om nya artiklar i olika kanaler
- Investera pengarna i tidskriftslicenser istället

3.6 Spridning

3.6.1 Citeringar

Det har ännu gått för kort tid för att göra en robust analys av det citeringsmässiga genomslaget för de artiklar som publicerats inom avtalet.

3.6.2 Altmetrics

Trots den korta tid som gått sedan publicering har publikationerna inom SC hunnit röna en del uppmärksamhet. Altmetric.com (Explorer for Institutions) är en av de alternativa indikatorer som finns idag för att spåra digital uppmärksamhet. Detta kan komplettera citeringsanalys och ge indikation på forskningens spridning i samhället.¹⁸

Hittills har 1232 publikationer godkänts för publicering inom ramen för SC (juli 2016 – juni 2017). Av dessa hade 659¹⁹ identifierats och 607 erhållit någon form av uppmärksamhet, i de kanaler som bevakas av Altmetric.com. Totalt hade dessa 659 publikationer genererat 4 994 omnämmanden i nyheter, på bloggar, Twitter, Facebook, Wikipedia, Google+, F1000 och i videor. Twitter med sina 4533 omnämmanden är den i särklass mest frekventa källan till uppmärksamhet.

Altmetrics största värde ligger inte i det kvantitativa utan i möjligheten att kvalitativt följa en enskild artikels spridning. Den sammanviktade poängen är mindre meningsfull då den aldrig kan fullt ut beskriva en publikations framgång eller betydelse. En publikation som når fram till och skapar värdefull förändring eller mening för en önskad målgrupp, om aldrig så liten, kan aldrig sammanfattas i ett viktat poäng. Trots detta har vi nedan (Tabell 8) för utvärderingens skull jämfört tre grupper av publikationer som i allt annat än copyrightlicens och tidpunkt för publicering kan antas vara lika: icke-OA; hybrid-OA (inom SC), och guld-OA. I den jämförelsen föreföll val av copyrightlicens ha haft betydelse för altmetricpoäng.

Tabell 8 - Antal, medelvärde och median för publikationer som publicerats icke-OA, hybrid-OA (inom Springer Compact) och guld-OA.

	Antal Publikationer	Altmetricpoäng Medelvärde	Altmetricpoäng Median
Icke-OA ²⁰	291	3,7	1
Hybrid-OA (inom SC) ²¹	658	5,7	2
Guld-OA ²²	407	6,9	2

OA-publikationerna hade högre medianer än publikationerna som inte var OA. Altmetric-medianen för de publikationer som publicerats icke-OA var lägre än för de som publicerats OA. Det verkar därför som den öppna tillgängligheten inte övntat har betydelse för en publikations spridning utanför traditionella forskningskanaler.

¹⁸ Alternativa indikatorer som kompletterar citeringsanalys lyfts fram allt oftare som nödvändiga för öppen vetenskap. Se exempelvis "Amsterdam Call for Action on Open Access", 2016, <https://english.eu2016.nl/documents/reports/2016/04/04/amsterdam-call-for-action-on-open-science> (2017-01-16).

¹⁹ 2017-08-10

²⁰ Publikationer med svensk huvudförfattare som publicerats icke-OA hos Springer Nature under januari – juni 2016 (i de tidskrifter som senare kom att ingå i SC)

²¹ Publikationer som publicerats inom SC hittills under avtalstiden (1 juli 2016 – 30 juni 2017)

²² Guld-OA-publikationer med svensk huvudförfattare som publicerats hos Springer Nature jan – sep 2016 (inkl. t.ex. BMC)

De tre grupperna kan antas vara jämförbara då de i stort är lika förutom i copyrightlicens och tidpunkt för publicering. Då altmetricpoäng genereras relativt omedelbart efter publicering torde inte skillnader i publiceringstidpunkt vara avgörande. Publikationerna i grupperna icke-OA och hybrid-OA (inom SC) är dragna ur samma population författare, tidskrifter och ämnesområden, fast vid olika tidpunkter (innan SC och inom SC). För den tredje gruppen gäller att publikationerna publicerats av författare som aktivt valt och betalat för guld-OA. Dessa kan tänkas vara beredda att agera mera proaktivt för att sprida sin forskning, samtidigt som guld-OA-tidskrifterna ofta bedriver ett promotionarbete för sina publikationer.²³

3.7 Erfarenheter från andra länder

Sverige är femte i världen att ingå avtalet, efter Nederländerna, Storbritannien, Österrike och Max-Planck institutet i Tyskland.

3.7.1 Storbritannien – Jisc – utvärdering av Springer Compact år 2016

Brittiska Jisc har gjort en utvärdering av sitt SC-avtal under år 2016 och publicerat sammandrag av utvärderingen som blogginlägg.²⁴ Rapporten är inte publicerad, men utvärderingsgruppen har fått tillgång till den via e-post.

Enligt beskrivningen i Jisc:s rapport är SC-avtalet en "flipped model" där publiceringskostnaden är baserad på det antal publikationer som organisationerna publicerade hos Springer Nature år 2014 och att organisationerna fortsätter att betala samma kostnad för prenumerationerna som tidigare.

En fördel med avtalet är alltså att organisationerna kan publicera ett obegränsat antal artiklar till en fast kostnad. En nackdel med avtalet är att hela den tidigare prenumerationenkostnaden ingår ovanpå publiceringskostnaden och att det således blir dyrare än den tidigare prenumerationens modellen.

Nedan lite basfakta om SC-avtalet och publiceringen år 2016 från Jisc-rapporten:

- 90 deltagande brittiska organisationer
- Avtalet omfattar publicering i cirka 1600 och läsning i cirka 2500 av Springer Natures tidskrifter
- 3 073 artiklar publicerades OA under år 2016 till ett värde av € 6 748 600
- Antal OA-artiklar var 3 gånger fler år 2016 som år 2015 ("200 % higher")
- Alla deltagande organisationer publicerade OA till ett värde motsvarande eller överstigande den fasta summan baserad på publiceringen år 2014
- 20 % av organisationerna publicerade OA-artiklar till ett värde motsvarande eller överstigande den kombinerade läs- och publiceringskostnaden för SC. Om de 34 % av publikationerna där forskarna valt opt-out från OA skulle läggas till skulle 40 % av organisationerna publicerat minst för den samlade kostnaden.
- För 34 % av publikationerna som skulle kunnat publiceras som OA valdes opt-out från OA av forskarna
- 5 % av publikationerna fick avslag för publicering inom SC (orsaker till detta redovisas dock inte i rapporten)

I sina avslutande kommentarer rekommenderar utvärderingen Jisc och Springer Nature att vidare undersöka och åtgärda bland annat följande saker:

- Varför artiklar endast publicerades i 45 % av de tidskrifter som ingår i SC-avtalet.
- Studera orsakerna till den höga andelen (34 %) av artiklarna där forskaren valde opt-out från OA
- Springer bör förbättra rapporteringen av ORCID, forskningsfinansiärer och kontraktsnummer för finansieringen av publikationerna

3.7.2 Nederländerna – Springer Compact²⁵

- 39 deltagande organisationer
- 963 OA-artiklar publicerades år 2016

²³ För fullständiga urvalskriterier och DOI-listor, kontakta Lisa.Olsson@sub.su.se.

²⁴ <https://scholarlycommunications.jiscinvolve.org/wp/2017/03/06/compact-agreement-first-year-evaluation/>

²⁵ Några engelskspråkiga utvärderingar för Nederländerna, Max Planck och Österrike har inte kunnat hittas av utvärderingsgruppen. Uppgifterna nedan kommer från Jisc:s rapport.

- Avtalet har ingen möjlighet till opt-out för forskarna

3.7.3 Max Planck Society (MPG) – Springer Compact

- 82 deltagande MPG-institut
- 159 OA-artiklar publicerades år 2016
- 18% av artiklarna var opt-outs
- 5% av artiklarna avvisades

3.7.4 Österrike – Springer Compact

- 34 deltagande organisationer
- 1013 OA-artiklar publicerades år 2016
- 18% av artiklarna var opt-outs
- 5% av artiklarna avvisades

4 Institute of Physics (IOP) offset-modell

IOP är ett mindre förlag som publicerar cirka 120 Bibsam-publikationer per år.

IOP:s offset-modell kan beskrivas som en renare offset-modell än Springer Natures då summan av all (av forskare) inbetalad APC ett år dras av från prenumerationspriserna för en organisation nästföljande år²⁶. Mer exakt används en del av APC-summan för att sänka prenumerationskostnaden lokalt, för forskarens organisation, och en del används för att sänka prenumerationskostnaden globalt, för förlagets samtliga prenumeranter. Hur stor del som används lokalt/globalt beror på hur stor andel av Bibsams deltagande organisationers publikationer som publiceras OA hos IOP (se Tabell 9). I nuläget är 1-4% av IOP:s artiklar i hybridtidsskrifter publicerade OA och betalade med en APC. Det innebär att en deltagande organisation kan räkna med en återbetalning av 90 % av 2017²⁷ års erlagda APC-kostnader i form av sänkt prenumerationsavgift år 2018²⁸. Resterande 10 % används för att sänka prenumerationsavgiften globalt.

Tabell 9 - Hur stor andel av en organisations inbetalade APC som nästkommande år återbetalas lokalt (till den deltagande organisationen) respektive globalt (för att sänka prenumerationskostnaden för de deltagande organisationerna gemensamt), beroende på hur stor andel artiklar som publicerats OA.

Andel artiklar i ingående tidskrifter publicerade OA och betalade med APC	Andel av APC som återbetalas till den deltagande organisationen	Andel av APC som används för att globalt sänka prenumerationsavgiften
0%	0%	0%
1-4%	90%	10%
5-9%	80%	20%
10-14%	70%	30%
15-19%	60%	40%
20-24%	50%	50%
25-29%	40%	60%
30-34%	30%	70%

²⁶ I det nya avtalet börjar APC:er räknas från och med januari 2017. För att kunna dra av återbetalningen mot licenskostnaden i januari 2018 måste IOP dra en gräns vid september.

APC-kostnader januari – september 2017 dras av mot licenskostnaden januari 2018

APC-kostnader oktober 2017 – september 2018 dras av mot licenskostnaden 2019

APC-kostnader oktober 2018 – september 2019 dras av mot licenskostnaden 2020

APC-kostnader oktober 2019 – december 2019 återbetalas/dras av mot licenskostnaden under 2020 beroende på hur det nya avtalet ser ut.

²⁷ 90 % av APC-kostnaderna januari – september 2017. Se föregående fotnot.

²⁸ Återbetalningen kan aldrig överstiga prenumerationskostnaden

35-39%	20%	80%
40%+	10%	90%

I Tabell 10 listas översiktligt fördelar och nackdelar med IOP:s modell.

Tabell 10 - Fördelar och nackdelar med IOP:s modell.

Fördelar	Nackdelar
Tydlig, transparent modell	Manuell administration med att matcha artiklar mot rätt organisation.
Stor del av APC återbetalas lokalt och resterande del globalt: 100 % offset.	Återbetalningen sker följande år.
Möjlighet att testa en offset-modell som skiljer sig från SC för jämförelse och utvärdering.	Eventuell administration med omfördelning av återbetalningen eftersom den sker till biblioteket och inte till den som betalat APC.
De deltagande organisationerna får kontroll över de APC-avgifter som betalas in till IOP.	Det är till stor del upp till lärosätet att informera om modellen och rekommendera forskarna att publicera OA.
Obegränsat antal artiklar kan publiceras OA inom modellen.	Ansvar för att säkerställa att det finns finansiering och att administrera APC:er ligger kvar på forskaren.

5 Jämförelse av Springer Compact och IOP

IOP är ett mindre förlag än Springer Nature och följaktligen är IOP:s offset-avtal mindre än SC. Det rör färre deltagande organisationer (13 kontra 40), färre publikationer (cirka 360 kontra 4162 över en treårsperiod), samt färre tidskrifter (totalt 2110 tidskrifter varav 1705 hybridtidskrifter kontra 111 tidskrifter varav 44 hybridtidskrifter). IOP:s offset-modell kan som tidigare nämnts beskrivas som en renare offset-modell än SC:s då summan av all inbetalad APC används för att sänka prenumerationskostnader. SC leder till en kostnadsökning på 60 % jämfört med tidigare avtal. IOP:s avtal medför att den årliga prisökningen stiger från 2 till 4 procent. För en översiktlig jämförelse av avtalen, se Tabell 11.

Tabell 11 - Jämförelse av Springer Compact och IOP.

Springer Compact	IOP
Användarvänligt gränssnitt	Manuell administration med att matcha artiklar mot rätt organisation
Alla artiklar blir automatiskt OA	Det är upp till varje forskare att välja OA.
Extra kostnad (läsavgift och högt satt publiceringsmål)	Ingen extra kostnad, fast högre årlig prisökning (4 % jämfört med tidigare 2 %)
Förväntat antal artiklar 2016-2018: 4162	Förväntat antal artiklar 2017-2019: ca 360.
Kostnaden för OA betalas av Bibsams deltagande organisationer, i förskott.	Kostnaden för OA betalas av enskilda forskare vid publicering.
Fast APC per artikel (2 200 €, drygt 21 500 SEK)	Standard APC per artikel (1700 GBP, knappt 20 000 SEK)
Ett förbestämt antal artiklar ingår.	Inga bortkastade pengar pga. felprognostisering - man betalar bara för precis det man publicerar.

6 Slutsatser, rekommendationer och diskussion

6.1 Om Springer Compact-avtalet

Offset-avtalet Springer Compact (SC) täcker OA-publicering i Springers cirka 1705 hybridtidskrifter och läsning av alla Springers e-tidskrifter från 1997 och framåt som finns på plattformen SpringerLink (cirka 2 110 stycken). Avtalet täcker varken läsning eller OA-publicering i titlar från Nature Publishing Group, Nature Academic eller Palgrave som numera ingår i Springerkoncernen.

6.1.1 Publiceringsutfall

Det ingångna avtalet har resulterat i 1 232 OA-hybridpublikationer under perioden juli 2016 – juni 2017, vilket kan jämföras med en skattning om 220–230 OA-hybridpublikationer utan SC-avtalet, baserat på en trendanalys av OA-hybrid-publiceringen 2013–2016. Bibsam-organisationerna har under avtalets första år publicerat cirka 20 % färre artiklar än det i förväg skattade antalet publikationer per månad, varför det bör finnas utrymme för att utvidga avtalet till att innefatta ytterligare publikationstyper. Ingen särskild artikeltyp bör uteslutas då det inte är troligt att publikationstaket nås. År 2015 utgjorde de artikeltyper som idag inte ingår i avtalet 8 % av Bibsams totala antal artiklar publicerade hos Springer Nature. Den 15-procentiga ökning av antalet publicerade artiklar per år som ryms inom avtalet är troligtvis en överskattning av publiceringstakten.

6.1.2 Ekonomiskt utfall

OA-publiceringen i SC har åstadkommit till en genomsnittlig merkostnad av 1 842 839 € per år i jämförelse med vad Bibsams deltagande organisationer skulle betalat Springer Nature för enbart läsning av tidskrifterna 2016. Kostnadsökningen är 60 %.

Om merkostnaden för avtalet divideras med antal publicerade OA-artiklar under det första året ger det en kostnad motsvarande 1 496 € per OA-artikel. Denna siffra kan sättas i relation till Springer Natures listpris för APC:er som är 2 200 €. Om Bibsam-organisationerna publicerar i den omfattning som avtalet maximalt tillåter kan kostnaden per publikation som lägst bli 1 106 €.

6.1.3 Administration

Mer om administration i kommande delrapporter.

6.1.4 Attityder

Forskares attityder till SC och OA har samlats in genom en enkät till corresponding authors som omfattas av SC. Forskarna är allmänt positiva till SC och en stor majoritet vill ha fler liknande avtal. De ser inte hela kostnadsbilden men finner den egna administrativa och ekonomiska lättnaden synnerligen attraktiv. Flertalet uttrycker en önskan om att publicera sina artiklar OA, men tidskriftens ämnesmässiga lämplighet för den aktuella artikeln liksom tidskriftens kvalitet och prestige är de mest avgörande faktorerna för var man placerar sin artikel.

Enkäten innehåller fritextfrågor om hur lärosätena och deras bibliotek kan förbättra sitt stöd kring OA generellt och SC mer specifikt. Svaren domineras nästan helt av två teman som nämns av ungefär 40 % var av de svarande: finansiering och information. Många önskar en mer förutsägbar och lättare finansiering av OA-publicering (vilket SC svarar mot) och mer information om såväl OA som SC.

6.1.5 Spridning

Det är ännu för tidigt för citeringsanalys på SC:s publikationsdata. Ett annat mått på digital spridning är altmetricpoäng. Efter jämförelser mellan icke-OA-; hybrid-OA- (inom SC), och guld-OA-artiklar, fann vi att öppen tillgänglighet föreföll ha betydelse för altmetricpoäng. De två OA-alternativen hade genererat större spridning än icke-OA-alternativet.

6.1.6 Fördelar

En punktvis sammanfattning av de fördelar som utvärderingsgruppen ser med SC:

- Avtalet genererar fler OA-artiklar för svensk forskning
- Avtalet ger en minskad kostnad och administration för den enskilda forskaren/forskargruppen
- Hanteringen av APC-kostnaderna via centrala avtal och universitetsbibliotek skapar en grund för en framtida omställning av systemet från läsning till publicering till kontrollerade och fasta kostnader
- Priserna på APC:er kan förhandlas ned till lägre än listpriset

- Transparent redovisning av antal publikationer och APC-kostnader

6.1.7 Nackdelar

En punktvis sammanfattning av de nackdelar som utvärderingsgruppen ser med SC:

- Avtalet är dyrare än tidigare prenumerationsavtal
- Avtalet gynnar publicering som hybrid-OA före publicering i rena OA-tidskrifter, eftersom dessa inte omfattas av avtalet
- Avtalet täcker endast ett begränsat antal publikationer som hybrid OA
- Ökad administration för biblioteken
- Ökade kostnader i bibliotekens mediabudgetar
- Avtalet gynnar en specifik kommersiell aktör
- Avtalet är baserat på en "big deal" av tidskriftstitlar både för publicering och läsning
- Avtalet saknar en modell för en successiv minskning av läsavgiften vartefter OA-publiceringen ökar
- Avtalet omfattar inte alla tidskrifter från Springer Nature, eftersom tidskrifter med guld-OA och tidskrifter från tidigare Nature Publishing Group inte ingår vare sig för publicering eller läsning

6.1.8 Rekommendationer

Utvärderingsgruppen vill här förmedla några rekommendationer för möjliga justeringar av det pågående avtalet och även några preliminära rekommendationer för kommande avtal:

- Utvärderingsgruppen rekommenderar Bibsams styrgrupp att öppna upp för fler publikationstyper redan under pågående avtalsperiod då Bibsam-organisationerna ännu inte nått upp till publiceringstaket.
- Det nuvarande avtalet verkar överdimensionerat för Bibsam-organisationernas publicering. Det borde finnas utrymme för att krympa antal publikationer inom avtalet i framtiden.
- Avtalets kostnad borde baseras på vad som publiceras, inte på en prognos av ett fast antal publikationer.
- Läskostnaden för SC borde minska framöver.
- APC-kostnaden 2 200 € bör omförhandlas inför ett eventuellt nytt avtal, speciellt om man öppnar upp för alla publikationstyper
- I ett eventuellt nytt avtal bör även Springer Natures guld-OA-tidskrifter ingå, så att avtalet inte gynnar OA-hybrid-publicering.

6.2 Om Institute of Physics-avtalet

Hittills har inga publiceringsdata rapporterats från IOP. I dagsläget ser avtals-modellen förmånlig ut. Det återstår att se hur administrativt tungt det blir att återbetala forskares utlägg. I nästa delrapport kommer vi förmodligen kunna presentera publiceringsdata och i delrapporten därefter analysera det ekonomiska utfallet.

6.3 Diskussion

Den enkla och övergripande sammanfattningen av utvärderingen av SC så här långt är att avtalet har givit Bibsam-organisationerna avsevärt fler OA-publikationer, dock till en ökad total kostnad i jämförelse med de tidigare prenumerationsavtalen.

Offset-avtal måste dock ses som en övergångslösning så länge vi är beroende av kommersiella förlag för den akademiska publiceringen. På sikt riskerar offset-avtalen att bli mycket dyra och då måste de kommersiella aktörerna troligen fasas ut och ersättas med publiceringslösningar som "ägs" av akademien. Det vore sannolikt ohållbart att sluta avtal lika dyra som SC med samtliga förlag som Bibsam idag har avtal med.

Ingåendet av avtal som SC stöder utvecklingen mot hybrid-OA. Det finns en risk att det sker på bekostnad av guld-OA. Det finns en risk också att vi sänder signalen till forskare när vi ingår dessa avtal att OA måste kosta eller är värt en APC på 20 000 SEK per publikation när så inte är fallet. Iså fall bidrar vi olyckligt till en ökad känsla av prestige i de redan prestigefyllda hybrid-tidskrifterna. För forskningen i stort borde det vara mer relevant att stödja utvecklingen mot guld-OA och Bibsam borde verka för att höja prestige i att publicera guld-OA.

Det har talats om s.k. "flipping"-mekanismer: att om en viss andel artiklar i en tidskrift köps loss som hybrid-OA så *borde* hela tidskriften "flippa" och bli guld-OA. I Storbritannien hade två tidskrifter flippat till guld-OA under 2016, och två andra flippat tillbaka, från guld-OA till hybrid-OA. Ytterst är detta en fråga för redaktionskommittéer och i vissa fall vetenskapliga sällskap och argumentet kan sannolikt inte motivera ett främjande av hybrid-OA.

Utvärderingens syfte är som tidigare nämnts att ligga till grund för fortsatta förhandlingar med Springer Nature och andra förlag samt att undersöka möjligheterna att omdirigera betalningsströmmar beroende på varifrån finansieringen kommer. Vi har redogjort för 3,4 miljoner € i årliga merkostnader utanför SC, av vilka 2,0 miljoner € är direkta OA-kostnader. Det är en pedagogisk utmaning att inte guld-OA och alla Springer Natures titlar är inkluderade i avtalet.

IOP kommer att behandlas närmare i kommande delrapporter.

7 Uppföljning

Vid utvärderingsgruppens sammanträden sker tillbakablick och förbättringsdialog. Alla reflektioner är välkomna till Lisa Olsson, lisa.olsson@sub.su.se.